

Hamile Kadınlarda Barsak Parazitolojilerinin Dağılımı

Hasan Yılmaz*, Abdülaziz Gül**, İmdat Dilek***, Yaşar Göz****

Özet: Bu çalışmada, insanların sosyo-ekonomik düzeylerinin düşük olduğu Van ilinde, hamile kadınlarda parazitolojilerinin yaygınlığı ortaya konuldu ve hamilelerde parazitolojilerin önemine dikkat çekilmek istendi.

Çalışmada, Van merkez ve bazı ilçelerinden toplam 132 gebe kadından dışkı örneği alındı. Haneler tek tek ziyaret edilerek hamile kadınlara üzerlerine isimleri yazılan dışkı kapları dağıtıldı ve aynı gün toplandı. Dışkı örnekleri, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi Parazitoloji Laboratuvarında nativ-lugol, demir-hematoksilen, çöktürme ve yüzdürme yöntemleriyle incelendi.

Çalışmada, 132 kişinin 70'inde (%53.03) parazitoloji saptandı. Araştırmada *Entamoeba histolytica* %0.76, *Entamoeba coli* %21.97, *Iodamoeba butschlii* %9.85, *Blastocystis hominis* %10.6, *Giardia intestinalis* %3.79, *Ascaris lumbricoides* %21.97, *Trichuris trichura* %3.03, *Taenia saginata* %1.52, *Hymenolepis nana* %0.76 oranında saptandı.

Birçok ilacın hamilelik süresince kullanılmasının fötüs için zararlı etkileri göz önünde bulundurulduğunda, barsak parazitolojilerinin hamile kadınlarda daha çok önem kazandığı ve bu insanların beslenmelerine daha çok dikkat etmeleri gerektiği üzerinde duruldu.

Anahtar kelimeler : Barsak parazitolojileri, Hamile kadınlar.

Barsak parazitolojileri, özellikle alt yapısı yetersiz ve sosyo-ekonomik düzeyleri düşük toplumlarda insanların en önemli hastalıkları arasında yer alırlar (1,2).

Barsak parazitolojilerinin yeryüzündeki dağılımında sıcaklık, nem, rezervuar ve ara konakların sıklığı, toprağın ve suların dışkı ile kirlenmesi, insan topluluklarının sosyo-ekonomik durumu ve beslenme alışkanlıkları gibi etkenlerin önemli rolü vardır. Ekonomik sıkıntı, göç ve harp gibi durumlarda su, besin ve el temizliği etkilenecek barsak parazitolojilerinin fekal-oral yolla bulaşmaları kolaylaşır (1,2).

Bu araştırma, barsak parazitolojilerinin sık görüldüğü ve insanların sosyo-ekonomik düzeylerinin düşük olduğu Van ilinde, hamile kadınlarda parazitolojilerinin yaygınlığının ortaya konulması amacı ile yapıldı; bu insanlarda parazitolojilerin daha önemli olduğu üzerinde duruldu.

Gereç ve Yöntem

Bu çalışmada, Van merkez ve bazı ilçelerinden toplam 132 gebe kadından dışkı örneği alındı. Bu amaçla haneler tek tek ziyaret

*Yüzüncü Yıl Üniv.Tıp Fak., Mik. ve Kln. Mik. ABD, Van

**Yüzüncü Yıl Üniv.Tıp Fak., Kadın Hast.ve Doğum ABD, Van

***Yüzüncü Yıl Üniv. Tıp Fak., İç Hast.ABD, Van

****Yüzüncü Yıl Üniv. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Van

Yazışma adresi: Yrd. Doç. Dr. Hasan YILMAZ

Yüzüncü Yıl Üniv. Tıp Fak. Mik. ve Kln. Mik. ABD, VAN

edilerek hamile kadınların olup olmadığı soruldu.

Gebe kadınlara üzerlerine isimleri yazılan dışkı kapları dağıtıldı ve aynı gün toplandı. Toplanan örnekler, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Tıp Fakültesi Parazitoloji Laboratuvarında önce nativ-lugol, demir hematoksilen, daha sonra çöktürme (santrifüj ile) ve yüzdürme (tuzlu suyla) yöntemleri ile incelendi. Bu çalışmada selofan-bant yöntemi uygulanamadı.

Bulgular

Bu çalışmada, dışkı örnekleri incelenen 132 kişinin 70'inde (%53.03) parazitoloji saptandı. Araştırmada *Entamoeba histolytica* %0.76, *Entamoeba coli* %21.97, *Iodamoeba butschlii* %9.85, *Blastocystis hominis* %10.6, *Giardia intestinalis* %3.79, *Ascaris lumbricoides* %21.97, *Trichuris trichura* %3.03, *Taenia saginata* %1.52, *Hymenolepis nana* %0.76 oranında saptandı (Tablo I, Tablo II, Tablo III).

Tartışma

Yurdumuzda barsak parazitolojilerinin görülme sıklığı ile ilgili bir çok araştırma yapılmış ve yapıldığı yerlere göre farklı sonuçlar bulunmuştur. Bu çalışmalardan; İzmir Şirinyer Çocuk İslahevi hükümlülerinde %26.7(3), Harput Çocuk Yuvası 6-12 yaş grubu çocuklarda %97.4(4), Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Mikrobiyoloji Anabilim Dalı'na başvuran hastalarda dışkı ve selofan-bant örneklerinin incelenmesi sonucu sırası ile %15.15

ve %38.42(5), İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Malatya Askeri Hastanesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Polikliniklerine değişik şikayetlerle başvuran 0-7 yaş grubu çocuklarda %45(6), Hatay'da 5 İlköğretim Okuluna ait öğrenciler arasında yapılan selofan-bant ve dışkı örneklerinin incelenmesi sonucu sırası ile %39.44 ve %25.28(7), Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi

Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Kliniğinde yatan ve ön tanısında parazitoz düşünülmemiş 1-15 yaşlarındaki çocuklarda %24(8), Kırıkkale'nin kırsal kesiminde çocuklarda %79.20(9), Sivas Çocuk Yuvasında 5-12 yaş grubu çocuklarda %79.20(10) ve Adana'nın Çotlu ve Nalkulak köylerinde 0-13 yaş grubu çocuklarda sırası ile %71.09 ve %63.10(11) oranlarında rastlanmıştır.

Tablo I. Araştırmada saptanan parazit veya parazit gruplarının bireylere göre sayısal dağılımı

Parazitler veya parazit grupları	Parazitozlu kadınların sayısı
E.coli	13
I.butschlii	6
B.hominis	7
G.intestinalis	4
A.lumbricoides	11
T.trichiura	2
T.saginata	1
E.coli+ I.butschlii	3
E.coli +B.hominis	2
E.coli + G.intestinalis	1
E.coli + A.lumbricoides	8
I.butschlii + B.hominis	1
I.butschlii + A.lumbricoides	1
I.butschlii + H.nana	1
B.hominis + A.lumbricoides	3
A.lumbricoides + T.trichiura	1
A.lumbricoides + T.saginata	1
E.histolytica + B.hominis + A.lumbricoides	1
E.coli + B.hominis + A.lumbricoides	1
E.coli + A.lumbricoides + T.trichiura	1
I.butschlii + B.hominis + A.lumbricoides	1
Toplam	70

Tablo II. Araştırmada saptanan parazitlerin sayı ve oranları

Saptanan parazitler	Parazitlerin sayıları	Parazit bulunma oranı (%)
E.histolytica	1	0.76
E.coli	29	21.97
I.butschlii	13	9.85
B.hominis	16	12.1
G.intestinalis	5	3.79
A.lumbricoides	29	21.97
T.trichiura	4	3.03
T.saginata	2	1.52
H.nana	1	0.76
Toplam	70	53.03

Tablo III. Dışkı örnekleri inceleme sonuçları

Parazitoz durumu	Toplam	%
Bir parazitte enfekte olanlar	44	33.33
İki parazitte enfekte olanlar	22	16.67
Üç parazitte enfekte olanlar	4	3.03
Toplam parazitozlular	70	53.03
Parazitoz saptanamayanlar	62	46.97
Araştırılan hamile sayısı	132	100

Bu araştırmada dışkı örnekleri incelenen 132 kişinin 70'inde (%53.03) parazitoz saptandı. Araştırmada saptanan parazitoz durumu, daha önce bu bölgede yapılan araştırmalarda elde edilen sonuçlarla benzerlik gösterir (12-15).

Barsak parazitozları klinik olarak, karın ağrısı, bulantı, kusma, ishal, sinirlilik, iştah değişiklikleri gibi semptomlarla seyredebilirler.

Barsak parazitleri, gıdalara ortak olarak, toksin salgılayarak, barsak duvarını tahrip ederek, ishale ve bunların sonucu olarak malabsorbsiyona sebep olarak çeşitli bozukluklar oluşturabildikleri gibi, diğer birçok hastalık etkenlerinin vücuda yerleşmesine de sebep olabilirler Bu etkileri, gebelik gibi, bir organizmanın gıda maddelerine olan gereksinimin arttığı durumlarda daha da önem kazanır. Parazitözlu hamile kadınlarda gıda maddelerinin yeterince alınmaması ve alınan gıda maddelerinden vücudun yeterince yararlanamamasına bağlı olarak anemi başta olmak üzere çeşitli bozuklukların gelişme riski daha yüksektir (1,2). Gebelik süresince görülen mide bulantısı, kusma, iştahsızlık, karın ağrısı, iştah değişiklikleri gibi şikayetlerin barsak parazitözlerinde de görülmesi ve dolayısıyla gebelikle ilişkilendirilmesi barsak parazitözlerinin göz ardı edilmesine sebep olabileceğinden dolayı daha da önem kazanır.

Birçok ilacın gebelik süresince fötüs için zararlı etkileri göz önünde bulundurulduğunda, barsak parazitözlerinin hamile kadınlarda daha çok önem kazandığı ve özellikle bu hastalıklardan korunmanın tedaviden çok daha gerekli olduğu, böyle hastaların hamilelik süresince beslenmelerine daha çok dikkat etmeleri gerektiği açıktır.

Van ve çevresinde özellikle sosyo-ekonomik yönden geri kalmış toplumlarda birçok evlerin tuvaleti bulunmamakta ve insanlar tuvalet ihtiyaçlarını genellikle sulama veya içme sularının yakınında gidermektedirler. Ayrıca bu yörede özellikle kadınların yeşil su bitkilerini yeme alışkanlıklarının daha fazla olması ve sebze ve meyveleri yıkama esnasında ellerine bulaştırdıkları parazit yumurtaları ve protozoon kistlerini ağız yolu ile alma ihtimallerinin daha yüksek olması, barsak parazitözlerinin yayılışını kolaylaştırmaktadır.

Van'da yapılacak çalışmalarda, selofan-bant uygulandığı takdirde *E.vermicularis*'e yüksek bir oranda rastlanacağını ve dolayısıyla parazit görülme sıklığının daha da yüksek saptanacağını, ancak yörenin ekonomik yönden fakir olması ve eti çiğ köfte olarak tüketmenin lüks sayılabileceği bu bölgede, *T.saginata*'ya düşük oranlarda rastlanacağını tahmin etmekteyiz.

The Distribution of Intestinal Parasites in Pregnant Women

Abstract : *In this study, the distribution of intestinal parasites in pregnant women in Van city where socio-economical level is low was evaluated. In the mean time, the importance of parasites during pregnancy was emphasized.*

Stool samples taken from 132 pregnant women living in Van city center and surrounding were investigated using the methods namely native-lugol, iron-hematoxylin, sedimentation and flotation in the Parasitology Laboratory of Yüzüncü Yıl University, Medical School.

The parasites were found in 70 of 132 subject (53.03%). The rates for each parasite were as follows: Entamoeba histolytica 0.76%, Entamoeba coli 21.97%, Iodamoeba butschlii 9.85%, Blastocystis hominis 10.6%, Giardia intestinalis 3.79%, Ascaris lumbricoides 21.97%, Trichuris trichiura 3.03%, Taenia saginata 1.52% and Hymenolepis nana 0.76%.

Having considered that the use of many drugs are dangerous for fetus, intestinal parasites are much more important in pregnant women; therefore these people should be very careful in their food.

Key words: Intestinal Parasites, pregnant women

Kaynaklar

1. Markel EK, Voge M, John DT: Medical Parasitology. 7th Edition. W. B. Saunders Company., Philadelphia, 1992.
2. Unat EK, Yücel A, Altaş K, Samastı M: Unat'ın Tıp Parazitoloji. İnsanın Ökaryonlu Parazitleri ve Bunlarla Oluşan Hastalıkları. İst. Üniv. Cerrahpaşa Tıp Fak. Vakfı Yay., Beşinci baskı, No: 15, İstanbul, 1995.
3. Ak M, Ok Ü, Gürüz Y, Turgay N, Kıracağı D, Özcel MA: İzmir Şirinyer Çocuk İslahevi hükümlü ve personeline barsak parazitlerinin araştırılması. T Parazitol Derg 19(2): 243-248, 1995.
4. Aşçı Z, Yılmaz M, Ay S, Barlas HH: Harput çocuk yuvası 6-12 yaş grubu çocuklarında parazitolojik incelemeler. T Parazitol Derg XV(3-4): 83-87, 1991.
5. Aydemir M, Yorgancıgil B, Demirci M: Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Mikrobiyoloji Laboratuvarına başvuran hastalarda barsak parazitlerinin değerlendirilmesi. T Parazitol Derg 20(1): 87-90, 1996.
6. Köseoğlu V, Yakıncı C, Durmaz B, Akın R: İnönü Üniversitesi Tıp Fakültesi ve Malatya Askeri Hastanesi Çocuk Polikliniklerine başvuran 0-7 yaş grubu çocuklarda barsak parazitlerinin dağılımı. T Parazitol Derg XVI(3-4): 115-121, 1992.
7. Özcan K, Koltas S, Tanrıverdi S, Yiğit S, Sadr Yİ: Hatay'daki bazı ilkokullarda bağırsak parazitleri araştırması. T Parazitol Derg 18(4): 461-468, 1994.
8. Özcel MA, Mergen H, Özbilgin A, Ünek T, Özbek Y, Şehirli S: Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastanesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalında yatan 100 hastada barsak parazitlerinin dağılımı. T Parazitol Derg XV(3-4): 54-57, 1991.
9. Özçelik S, Poyraz Ö, Saygı G, Güneş T, Sümer Z, Çeliksöz A: Prevalence of Intestinal Parasites in Children Living in A Rural Section of Kırıkkale, Turkey. T Parazitol Derg 19(2): 249-253, 1995.

10. Özçelik S, Sümer Z, Çeliksöz A, Poyraz Ö, Koçoğlu F, Demirtaş S, Saygı G: A survey of intestinal parasites in orphan of orphanage in Sivas. T Parazitol Derg 19(2): 254-257, 1995.
11. Üner A, Özcel MA, Daldal N, Özbel Y, İplikçi T, Karacasu F, Özbilgin A, Alkan Z: Adana'nın Çotlu ve Nalkulak köylerinde çocuklarda barsak parazitleri araştırılması. T Parazitol Derg XV(3-4): 92-96, 1991.
12. Çalışkan C: Van ilinin Özalp ilçesine bağlı Saray köyünde bağırsak parazitleri üzerine bir araştırma. Türk Mikrobiyol Cem Derg 5(4): 121-125, 1975.
13. Yılmaz H, Akman N, Gödekmerdan A, Göz Y: Sosyo-ekonomik düzeyin 0-14 yaş grubu çocuklarda barsak parazitlerinin dağılımına etkisi. Van Tıp Derg 4(4): 205-210, 1997.
14. Yılmaz H, Akman N, Gödekmerdan A, Göz Y: Van'da sosyo-ekonomik düzeyleri farklı iki yerleşim yerinde barsak parazitlerinin yayılışı. 10. Ulusal Parazitoloji Kongresi. Ankara, 8-12 Eylül, 1997.
15. Yılmaz H, Göz Y, Güdücüoğlu H, Gül A: Van'ın Erciş ilçesinde parasitosis sorunu. 10. Ulusal Parazitoloji Kongresi. Ankara, 8-12 Eylül, 1997.